

**DAMAZLIQ HEYVANLARIN SAXLANMASI
VƏ YEMLƏNDİRİLMƏSİNƏ DAİR
TÖVSIYƏLƏR**

BAKI-2015

Damazlıq heyvan nə deməkdir

Damazlıq heyvan nəsl almaq üçün istifadə edilən, atası və anası məlum olan yüksək məhsuldar heyvanlardır. Damazlıq heyvan bir cinsi təmsil edir.

Cins heyvan nə deməkdir

Cins-müəyyən təbbi və təsərrüfat şəraitində yaranmış və xarici görünüşü, bədən quruluşu və məhsuldarlıq xüsusiyyətlərini irsən nəslə ötürməyə malik olan ümumi mənşəli kənd təsərrüfatı heyvanlarının böyük bir qrupudur.

Damazlı heyvanın yerli heyvandan fərqi nədir

Yerli heyvanın atası və anası bilinmir. Onların məhsuldarlığı çox aşağıdır. Gündə ən çox 5-6 kq süd verir. Yerli heyvanların dərisi qalın olmaqla, yerli şəraitə yaxşı uyğunlaşmaqla, xəstəliklərə qarşı çox dözümlüdürlər. Yerli heyvanlarda yedikləri yemi südə çevirmək qabiliyyəti çox aşağıdır.

Damazlıq düyələr cins heyvanlardır. Onların dərisi nazikdir. Xəstəliklərə, xüsusilə qan-parazitar gənələrlə yayılan xəstəliklərə qarşı çox həssasdırlar. Qızdırma xəstəliyinə tez tutulurlar. Yemləməyə qarşı çox tələbkar olurlar.

Damazlıq düyələr yüksək keyfiyyətli yonca, qarışıq yem, sulu və şirəli yemlər (yaşıl yem, yem çuğunduru, silos, senaj və s.) verilməlidir. Damazlıq heyvanlar yaxşı yemləmə və bəsləmə şəraitində gündə 25-30 kq vdah çox süd verə bilirlər.

Lizinq yolu ilə güzəştə satın alınmış damazlıq düyələrə xidmətin ilkin təşkili

Sizə Almaniya və Avstriya kimi yüksək heyvandarlıq mədəniyyəti olan ölkələrdə yetişdirilmiş yüksək məhsuldar boğaz düyə satılmışdır. Bu düyələrin müsbət göstəriciləri vardır. Lakin, bu göstəricilər Sizin köməyiniz və şəxsi iştirakınızla yüksək səmərə verə bilər.

Heyvanın + sahibkarın = yüksək müsbət göstəriciləri bilik və zəhməti səmərəlilik

1. Boğaz düyənin gətirilməsi

Boğaz düyələrin alınması və onların maşınla daşınması heyvanlarda böyük gərginlik yaradır. Yeni alınmış düyələr təsərrüfata gətirilərkən mövcud heyvanlarla bir yerdə deyil, təmizlənmiş və dezinfeksiya olunmuş ayrı tövlədə və ya həmin tövlənin ayrıca bölməsində təxminən 2 həftə müddətində saxlanılmalıdırlar. Bu heyvanlara xidmət edən işçilər eyni zamanda təsərrüfatda əvvəldən mövcud olan heyvanlara xidmət etməməli və digər fermalarda işləməməlidirlər.

Heyvanların satın alındığı ilk 14 gündə onların yeni şəraitə normal uyğunlaşması üçün aşağıdakılar tələb olunur:

1. Düyələrə veriləcək yemlərin düzgün seçilməsi
2. Təmiz içməli suyun olması
3. Tövlədə sakitlik, istirahət və ilk vaxtlar onların az hərəkət etmələrinə şərait yaradılması
4. Heyvanlara mütəmadi xidmətin göstərilməsi

Yemləmənin əsasını gündə 6 kq-dan az olmayaraq keyfiyyətli quru çəmən otu təşkil etməlidir.

Təzə yaşıl yem və keyfiyyətli silos (ot, yonca, qarğıdalı silosu) ilk günlərində çox az miqdarda verməli, yalnız 2-ci həftənin sonundan başlayaraq tədricən artırılmalıdır. Qüvvəli yem (xırdalanmış dən, qarışıq yemlər və s.) gündə az miqdarda (maksimum 0,3 kq) verilə bilər.

Heyvan tərəfindən yemin yeyilməsi, suyun içilməsi və həmçinin nəcisin vəziyyəti daim müşahidə altında saxlanılmalıdır. Quru otlə yemləmə üstünlük təşkil etdikdə nəcis yaxşı formalaşmış və nisbətən bərk vəziyyətdə olmalıdır. İshal narahat olmaq üçün daimi siqnaldır və bunun səbəbi müəyyənləşdirilməlidir.

İshalın əsas səbəbləri keyfiyyətsiz silos, kif atmış və yaxud həddən artıq nəmliyi olan yemlər ola bilər. Belə halda yem dərhal dəyişdirilməlidir. İshal, mədə-bağırsağ pozğunluğu, həmçinin infeksiya nəticəsində də baş verə bilər. Belə olduqda baytar həkiminə müraciət etmək lazımdır.

Heyvanın istirahət və özünü bərpa etməsi üçün o küləş döşənəyi olan kifayət qədər ölçüdə yerlə təmin olunmalıdır. Onların gündə bir dəfə qaşovlanması çox vacibdir. Bu tədbir tənəffüsü və maddələr mübadiləsini daha da yaxşılaşdırır.

Təsərrüfatda hansı cinsdən olan düyələrin satın alınması məqsədə uyğundur

Hər zonanın özünün tələbləri vardır. Məsələn, qara-ala cinsindən olan düyələr aran bölgəsində dözümsüzlük göstərirlər, xəstəliyə tez tutulurlar.

Qara-ala cinsindən olan heyvanlar ilk növbədə şəhər ətrafı bölgələrə veriləcəkdir. Quba-Xaçmaz rayonlarının sahibkarları simmental cinsindən olan, Naxçıvan Muxtar Respublikasında, Salyan, Sabirabad bölgəsində şvis cinsindən, qalan rayonlarda isə Holştinfriz cinsindən olan düyələrin satın alınması tövsiyyə edilir. Son illərdə dünya ölkələrində, xüsusilə çox isti hava şəraiti olan İranda, İsraildə, Misirdə qara-ala cinsindən olan heyvanlar yetişdirilir və onlardan yüksək məhsul alınır. Holştin-friz və qara-ala cinsləri dünyada ən yüksək məhsul verən cinslərdir.

Sahibkarların heyvan saxlamaq təcrübəsinin olması başlıca şərtidir.

Damazlıq heyvan satılan şəxslərin mal-qara saxlamaq sahəsində zəngin təcrübəsi olmalıdır. Onlar heyvanla rəftar etməyi bacarmalıdırlar. Sahibkar heyvanların temperaturunun ölçülməsini, süd sağımının, doğum və mayalanmanın uçotunu aparmağı bacarmalıdır.

Sahibkar heyvanda narahatçılıq (yemdən imtina, sidiyin qanlı olması, doğuşda çətinliyin yaranması, gec həvəsəgəlmə və s.) hiss edən kimi baytar həkiminə müraciət etməlidir.

Damazlıq heyvanın sığortalanması

Damazlıq heyvan satın alınan kimi təcili qaydada dövlət şirkətində sığorta olunmalıdır. Əgər heyvan sığortalanıbsa infeksiyon və invazion xəstəlikdən, sel, ildırım vurma nəticəsində tələf olarsa, dövlət sığorta şirkəti onun dəyərini ödəyəcəkdir.

Yadda saxla: sığorta olunmayan hallarda heyvan tələf olarsa, bütün cavabdehlik heyvan sahibinin üzərinə düşəcəkdir.

Damazlıq heyvanların mülkiyyət məsələləri

Damazlıq heyvan müqavilə əsasında sahibkara satılır. Heyvanın dəyəri tam ödənildikdən sonra, həmin damazlıq düyə, ondan alınan buzov, sağılan süd sahibkarnın tam mülkiyyətidir.

Sahibkar, damazlıq məqsədilə aldığı heyvanı, onun dəyərini tam ödəyəndək sata, başqasına verə, bağışlaya bilməz.

Damazlıq mal dövlət tərəfindən güzəştə ona görə verilir ki, onun baş sayı artırılınsın, kəndli varlı dolansın, yerli heyvanın cins tərkibinin yaxşılaşdırılmasına və məhsul istehsalının artmasına təsir